

Komunikat w sprawie szczegółowej informacji o sposobach dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe od roku szkolnego 2012/2013

Komunikat dyrektora CKE w sprawie szczegółowej informacji o sposobach dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe do potrzeb i możliwości absolwentów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, od roku szkolnego 2012/2013

Podstawa prawna:

– § 111 ust. 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562, z późn. zm.),

– § 6 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. Nr 228, poz. 1489, z późn. zm.),

– § 7 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 228, poz. 1490, z późn. zm.).

podaję informację o sposobach dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, zwanego dalej egzaminem, od roku szkolnego 2012/2013 do potrzeb i możliwości uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym

1. Absolwenci niepełnosprawni mogą przystąpić do egzaminu w warunkach i formach dostosowanych do rodzaju ich niepełnosprawności na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnię specjalistyczną.
2. Absolwenci niedostosowani społecznie lub zagrożeni niedostosowaniem społecznym mogą przystąpić do egzaminu w warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnię specjalistyczną.
3. Absolwenci, którzy w roku szkolnym, w którym przystępują do egzaminu zawodowego, posiadali orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania, mogą przystąpić do egzaminu zawodowego w warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych, na podstawie tego orzeczenia.

4. Absolwenci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się mogą przystąpić do egzaminu zawodowego w warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych, na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej¹. Opinię przedkłada się dyrektorowi szkoły wraz z deklaracją dotyczącą przystąpienia do egzaminu.
5. W przypadku absolwentów szkół w zakładach poprawczych, zakładach karnych lub aresztach śledczych opinię o specyficznych trudnościach w uczeniu się, może wydać psycholog zatrudniony odpowiednio w zakładzie poprawczym, zakładzie karnym lub areszcie śledczym.
6. Absolwenci chorzy lub niesprawni czasowo mogą przystąpić do egzaminu zawodowego w warunkach odpowiednich ze względu na ich stan zdrowia, na podstawie zaświadczenia o stanie zdrowia wydanego przez lekarza.
7. Absolwenci, którzy w roku szkolnym, w którym przystępują do egzaminu zawodowego, byli objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole ze względu na trudności adaptacyjne związane z wcześniejszym kształceniem za granicą, zaburzenia komunikacji językowej lub sytuację kryzysową lub traumatyczną, mogą przystąpić do egzaminu zawodowego w warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych, na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej.
Opinia rady pedagogicznej jest wydawana na wniosek nauczyciela lub specjalisty wykonującego w szkole zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzących zajęcia z uczniem (słuchaczem) w szkole i po uzyskaniu zgody rodziców (prawnych opiekunów) albo pełnoletniego ucznia (słuchacza), lub na wniosek rodziców (prawnych opiekunów) albo pełnoletniego ucznia (słuchacza).
8. Sposób lub sposoby dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu zawodowego do potrzeb i możliwości absolwentów, o których mowa w pkt. 1-7 wskazuje rada pedagogiczna, wybierając spośród możliwych sposobów dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu zawodowego określonych w Tabeli 1.
9. Sposób lub sposoby dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu zawodowego do potrzeb i możliwości absolwentów, o których mowa w pkt. 4 ÷ 6, którzy ukończyli szkołę we wcześniejszych latach, wskazuje wybierając spośród możliwych sposobów dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu zawodowego określonych w Tabeli 1.:
 - a) na etapie pisemnym – przewodniczący szkolnego zespołu nadzorującego w porozumieniu z dyrektorem komisji okręgowej;
 - b) na etapie praktycznym – kierownik ośrodka egzaminacyjnego w porozumieniu z dyrektorem komisji okręgowej.

¹ tj. publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, albo niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym niepublicznej poradni specjalistycznej, spełniającej warunki, o których mowa w art. 71b ust. 3b ustawy, tj. założonej zgodnie z art. 82 oraz zatrudniającej pracowników posiadających kwalifikacje określone dla pracowników publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych.

10. Dostosowując warunki i formę przeprowadzania egzaminu, nie można wykroczyć poza sposoby wymienione w Tabeli 1., z zastrzeżeniem pkt. 11.
11. W szczególnych przypadkach, w tym nieujętych w Tabeli 1, decyzję o dostosowaniu warunków i form przeprowadzania egzaminu do potrzeb absolwenta podejmuje przewodniczący szkolnego zespołu nadzorującego (dyrektor szkoły)/ kierownik ośrodka egzaminacyjnego w porozumieniu z właściwą okręgową komisją egzaminacyjną.
12. Opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, przedkłada się najpóźniej wraz z deklaracją dotyczącą przystąpienia do egzaminu zawodowego.
13. Na podstawie § 2 ust 3 i 4 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych, opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, wydana na którymkolwiek etapie kształcenia zachowuje swoją ważność na egzaminach w kolejnych latach dla tych, którzy nie zdali etapu/ egzaminu.
14. Dyrektor szkoły jako przewodniczący szkolnego zespołu nadzorującego/ kierownik ośrodka egzaminacyjnego informuje zdającego na piśmie o dostosowaniu warunków i form przeprowadzania egzaminu do jego dysfunkcji. Zdający, który nie zamierza skorzystać z przyznanych mu dostosowań, składa pisemne oświadczenie o rezygnacji.
15. W przypadku absolwenta posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawności sprzężone² istnieje możliwość skorzystania z dostosowań przewidzianych dla poszczególnych niepełnosprawności w porozumieniu z okręgową komisją egzaminacyjną.
16. W czasie przeprowadzania egzaminu dla absolwentów niepełnosprawnych należy zapewnić obecność specjalisty z zakresu danej niepełnosprawności, w szczególności: tyflop pedagoga (w przypadku zdających niewidomych i słabowidzących), surdopedagoga lub tłumacza języka migowego (w przypadku zdających niesłyszących), jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych.
17. W czasie przeprowadzania egzaminu dla absolwentów niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym należy zapewnić obecność specjalisty odpowiednio pedagoga resocjalizacji lub socjoterapeuty, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych.

² O niepełnosprawnościach sprzężonych mówimy, gdy u absolwenta niesłyszącego, słabosłyszącego, niewidomego, słabowidzącego, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, występuje co najmniej jeszcze jedna z wymienionych niepełnosprawności.

18. Egzamin powinien odbywać się w oddzielnym pomieszczeniu, jeżeli zdający korzysta z co najmniej jednego z następujących dostosowań:
- czas przedłużony,
 - korzystanie ze sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych,
 - korzystanie z płyty CD zawierającej dostosowane materiały egzaminacyjne,
 - udział nauczyciela wspomagającego (członka zespołu nadzorującego lub członka zespołu nadzorującego etap praktyczny/zespołu egzaminacyjnego).
19. W przypadku gdy do przystąpienia do egzaminu w oddzielnym pomieszczeniu uprawnionych jest dwóch lub więcej absolwentów, którym przysługują różne sposoby dostosowania, możliwe jest przeprowadzenie egzaminu dla tych absolwentów w jednym pomieszczeniu, pod warunkiem że przebieg egzaminu żadnego z tych absolwentów nie będzie zakłócony.
20. Jeżeli zdający korzysta z pomocy nauczyciela wspomagającego, przebieg egzaminu musi być rejestrowany za pomocą urządzenia zapisującego dźwięk. Zapis dźwiękowy stanowi integralną część arkusza egzaminacyjnego/materiałów egzaminacyjnych.
21. Nauczycielem wspomagającym jest:
- a) członek zespołu nadzorującego – w przypadku etapu pisemnego egzaminu,
 - b) członek zespołu egzaminacyjnego lub członek zespołu nadzorującego etap praktyczny – w przypadku etapu praktycznego,
- wyznaczony odpowiednio przez przewodniczącego szkolnego zespołu nadzorującego lub kierownika ośrodka egzaminacyjnego.
22. Stanowiska egzaminacyjne przygotowuje się do potrzeb i możliwości zdających ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi z wyposażeniem w odpowiedni sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne, na podstawie opinii, orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania lub orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.
Za przygotowanie stanowisk odpowiada w etapie pisemnym egzaminu – przewodniczący szkolnego zespołu nadzorującego (dyrektor szkoły), w etapie praktycznym – kierownik ośrodka egzaminacyjnego.

Tabela 1. Możliwe sposoby dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu zawodowego

Absolwenci uprawnieni do dostosowania	Sposoby dostosowania	
	Etap pisemny	Etap praktyczny
niesłyszący (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	– przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut	– przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut

Absolwenci uprawnieni do dostosowania	Sposoby dostosowania	
	Etap pisemny	Etap praktyczny
słabosłyszący (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	<ul style="list-style-type: none"> – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut 	<ul style="list-style-type: none"> – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut
niewidomi (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	<ul style="list-style-type: none"> – arkusz egzaminacyjny w piśmie Braille’a albo arkusz egzaminacyjny nagrany na płycie CD (pliki dźwiękowe – arkusz czyta lektor i pliki zapisane w formacie MS Word), albo arkusz nagrany na płycie CD i możliwy do odtworzenia tylko za pomocą programu komputerowego Ezzy (arkusze nagrane na płycie CD możliwe tylko wtedy, gdy zdający korzysta z dostosowanego komputera) – korzystanie z pomocy nauczyciela wspomagającego, który odczytuje zadania oraz zapisuje odpowiedzi zdającego (możliwe tylko w przypadku zdającego, który nie korzysta z zestawu w piśmie Braille’a) – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu o 50 procent czasu przewidzianego na rozwiązanie zadań z arkusza egzaminacyjnego standardowego w przypadku arkusza w piśmie Braille’a; w pozostałych przypadkach nie więcej niż o 30 minut 	<ul style="list-style-type: none"> – arkusz egzaminacyjny w piśmie Braille’a albo arkusz egzaminacyjny nagrany na płycie CD (pliki dźwiękowe – arkusz czyta lektor i pliki zapisane w formacie MS Word, (dostosowanie możliwe tylko wtedy, gdy zdający korzysta z dostosowanego komputera) – korzystanie z maszyny do pisania pismem Braille’a lub dostosowanego komputera – korzystanie z pomocy nauczyciela wspomagającego, który odczytuje zadanie oraz zapisuje odpowiedzi zdającego (możliwe tylko w przypadku zdającego, który nie korzysta z zestawu w piśmie Braille’a); – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu o 50 procent czasu przewidzianego na rozwiązanie zadań z arkusza egzaminacyjnego standardowego w przypadku arkusza w piśmie Braille’a; w pozostałych przypadkach nie więcej niż o 30 minut
słabowidzący (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	<ul style="list-style-type: none"> – arkusz egzaminacyjny zapisany czcionką 16 pkt. albo nagrany na płycie CD (pliki dźwiękowe – arkusz czyta lektor i pliki zapisane w formacie MS Word), albo arkusz nagrany na płycie CD i możliwy do odtworzenia tylko za pomocą programu komputerowego Ezzy (arkusze nagrane na płycie CD możliwe tylko wtedy, gdy zdający korzysta z dostosowanego komputera) – korzystanie z przyborów optycznych, którymi zdający posługuje się na co dzień 	<ul style="list-style-type: none"> – arkusz egzaminacyjny zapisany czcionką 16 pkt. albo nagrany na płycie CD (pliki dźwiękowe – arkusz czyta lektor i pliki zapisane w formacie MS Word), (drugie dostosowanie możliwe tylko wtedy, gdy zdający korzysta z dostosowanego komputera) – korzystanie z przyborów optycznych, którymi zdający posługuje się na co dzień – oświetlenie stanowiska pracy dostosowane do dysfunkcji – korzystanie z pomocy nauczyciela

Absolwenci uprawnieni do dostosowania	Sposoby dostosowania	
	Etap pisemny	Etap praktyczny
	<ul style="list-style-type: none"> – oświetlenie stanowiska pracy dostosowane do dysfunkcji – korzystanie z pomocy nauczyciela wspomagającego, który odczytuje zadania oraz zapisuje odpowiedzi zdającego (możliwe tylko wtedy, gdy wada wzroku utrudnia lub uniemożliwia zdającemu czytanie i pisanie) – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut 	<ul style="list-style-type: none"> wspomagającego przy odczytywaniu zadania oraz przy zapisywaniu odpowiedzi zdającego (możliwe tylko wtedy, gdy wada wzroku utrudnia lub uniemożliwia zdającemu czytanie i pisanie) – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut
z upośledzeniem umysłowym³ (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	<ul style="list-style-type: none"> – korzystanie ze sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, z których zdający korzysta na co dzień, w tym z komputera – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut 	<ul style="list-style-type: none"> – korzystanie ze sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, z których zdający korzysta na co dzień, w tym z komputera – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut
z autyzmem, w tym z Zespołem Aspergera (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	<ul style="list-style-type: none"> – korzystanie z pomocy nauczyciela wspomagającego, który odczytuje zadania oraz zapisuje odpowiedzi zdającego, – przedłużenie czasu o 50 procent czasu przewidzianego na rozwiązanie zadań z arkusza egzaminacyjnego standardowego, – obecność na sali osoby niezbędnej do uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym 	<ul style="list-style-type: none"> – korzystanie z pomocy nauczyciela wspomagającego przy odczytywaniu zadania oraz przy zapisywaniu odpowiedzi zdającego – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut, – obecność na sali osoby niezbędnej do uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym
niepełnosprawni ruchowo, w tym z afazją (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	<ul style="list-style-type: none"> – korzystanie ze sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, z których zdający korzysta na co dzień, w tym z komputera, – korzystanie z pomocy nauczyciela wspomagającego, który odczytuje zadania oraz zapisuje odpowiedzi zdającego (możliwe tylko wtedy, gdy stopień niesprawności zdającego utrudnia lub uniemożliwia zdającemu czytanie i pisanie), – przedłużenie czasu o 50 procent 	<ul style="list-style-type: none"> – korzystanie ze sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, z których zdający korzysta na co dzień, w tym z komputera, – korzystanie z pomocy nauczyciela wspomagającego, który odczytuje zadania oraz zapisuje odpowiedzi zdającego (możliwe tylko wtedy, gdy stopień niesprawności zdającego utrudnia lub uniemożliwia zdającemu czytanie i pisanie), – przedłużenie czasu przeprowadzania

³ nie dotyczy absolwentów z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim

Absolwenci uprawnieni do dostosowania	Sposoby dostosowania	
	Etap pisemny	Etap praktyczny
	czasu przewidzianego na rozwiązanie zadań z arkusza egzaminacyjnego standardowego	egzaminu nie więcej niż o 30 minut
chorzy lub nie-sprawni czasowo, w tym czasowo nie-sprawni ruchowo (na podstawie zaświadczenia o stanie zdrowia wydanego przez lekarza lub orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania)	<ul style="list-style-type: none"> – korzystanie ze sprzętu medycznego i z leków koniecznych ze względu na chorobę – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu o przerwy niezbędne dla zastosowania leków – korzystanie z odpowiedniego sprzętu i środków dydaktycznych, w tym z komputera 	<ul style="list-style-type: none"> – korzystanie ze sprzętu medycznego i z leków koniecznych ze względu na chorobę – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu o przerwy niezbędne dla zastosowania leków – korzystanie z odpowiedniego sprzętu i środków dydaktycznych, w tym z komputera
ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się⁴ (na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej)	<ul style="list-style-type: none"> – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut 	<ul style="list-style-type: none"> – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut – pisanie pracy na komputerze (możliwe tylko wtedy, gdy głębokość zaburzenia grafii uniemożliwia odczytanie i dokonanie prawidłowej oceny pracy egzaminacyjnej i gdy zdający korzysta z dostosowanego komputera)
objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole ze względu na trudności adaptacyjne związane z wcześniejszym kształceniem za granicą, zaburzenia komunikacji językowej lub sytuację kryzysową lub traumatyczną (na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej)	<ul style="list-style-type: none"> – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut 	<ul style="list-style-type: none"> – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut

⁴ przez trudności specyficzne w uczeniu się należy rozumieć trudności w uczeniu się odnoszące się do uczniów w normie intelektualnej, którzy mają trudności w przyswajaniu treści nauczania, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania percepcyjno-motorycznego i poznawczego, nieuwarunkowane schorzeniami neurologicznymi.

Absolwenci uprawnieni do dostosowania	Sposoby dostosowania	
	Etap pisemny	Etap praktyczny
niedostosowani społecznie lub zagrożeni niedostosowaniem społecznym (na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego)	<ul style="list-style-type: none"> – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut 	<ul style="list-style-type: none"> – przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu nie więcej niż o 30 minut – korzystanie z odpowiedniego sprzętu i środków dydaktycznych, w tym z komputera